

Esitelmä. ts. 103/12.12.1983

M

HARJAVALTA HIITTENHARJU

Punamultahaudan
kaivauskertomus 1983

Helena Taskinen

S i s ä l l y s

	sivu
JOHDANTO	2
PUNAMULTAHAUDAN SIJAINTI	4
KAIVAUSTEKNIikka	4
PUNAMULTAHAUTA	5
LÖYDÖT	7
YHTEENVETO	8

Sivua 13 ei ole

JOHDANTO

Harjavallan Hiittenharjun punamultahauta löytyi allekirjoittaneen tarkastaessa Hiittenharjun alueen hiekkakuoppia kesäkuussa 1983. Tällöin ei kuitenkaan ollut mahdollista tutkia löytynyttä punamultahautaa.

Palatessani elokuussa 1983 jälleen Harjavaltaan havaitsin, että tällä välin oli hiekkakuopan reunaa koverrettu punamultaläikän kohdalta noin 20-25 cm.

Vielä jäljellä oleva osa punamultahautaa päätettiin tutkia. Kartanpiirtäjänä toimi HuK Päivi Kankkunen.

Tutkitun alueen suuruus oli 4 m^2 .

Helsingissä 16. marraskuuta 1983

Helena Taskinen

HARJAVALTA HIITTENHARJU

Punamultahaudan tutkimus 1983

Tila: Uusi-Simula RN:o 5:254

Maanomistajat: Paavo ja Kerttu Heino

Osoite: 29200 Harjavalta

Peruskartta: 1134 09 PEIPOHJA, painettu 1978, Helsinki

Kaivausalueen koordinaatit: x = 6799 84

y = 561 06

z = 39,25 m mpy

Kaivetulta alueelta tulleet löydöt: KM 22 009:1-60 (nrot 21-60 ovat ^{ei tutkimusta} punamulta- ja maanäytteitä). Diar. 27.9.1983.

Harjavallan Hiittenharjun alueelta aikaisemmin tulleet löydöt:

KM 14 885:1-3, KM 20 004, KM 20 126:1-3, KM 20 358:1-6, KM 20 435:1-9, KM 20 493:1-629, KM 20 727:1-14, Satakunnan museo 16 424-16 426, Satakunnan museo 16 445:1-67, KM 21 673:1-53, KM 21 932:1-15.

Hiittenharjun aikaisemmat tutkimukset: Unto Salo: kaivaus 1960 ja kaivauskertomus 1962 (Satakunnan museo 16 445:1-67), J.-P. Taavitsainen: kaivaus 1978 (KM 20 493:1-629), kaivauskertomus puuttuu.

Sivu 15 on kuvataulu, jossa on kuvia negatiiveista ff. 58 078-58 100. Diapositiivit nrot 7253-7266.

Luettelo kartoista, negatiiveista ja diapositiiveista on kertomuksen lopussa.

PUNAMULTAHAUDAN SIJAINTI

Hiittenharjun alueella on merkkejä kivikautisesta asutuksesta laajalla alueella, 5 erillisen hiekkakuopan reunamalla (noin 1 km pituisella alueella).

Tutkittu punamultahauta sijaitsi pohjoisimman hiekkakuopan itärinteellä (ks. A. Vikkulan yleiskartta, 1982, C-alue). Pori-Helsinki valtatieltä se sijaitsi noin 120 m lounaaseen.

Alue on mäntyä kasvavaa, kuivaa kangasmetsää.

Punamultahaudan absoluuttinen korkeus oli 39.25 m mpy.

KAIVAUSTEKNIikka

Punamultahaudan kohdalle paalutettiin vain yksi 2 x 2 m oleva ruutu, sillä hauta ei ulottunut laajemmalle alueelle.

Kiintopisteenä käytettiin lähellä ollutta kantoa, jonka korkeus oli 39.27 m mpy. Koneen lukema oli 152. Kiintopisteen korkeus siirrettiin TVL:n korkeuskiintopisteestä nro 10 (Turun tie- ja vesirakennuspiirin suunnitelmakartta Plv 6500-7500, hanke 619), joka sijaitsi Harjavalta-Eura tien läheisyydessä.

Punamultahauta kaivettiin 5 cm tasoissa kaivauslastoilla. Yksityiskohtakartat piirrettiin tasoista mittakaavaan 1:10. Pinta- ja pohjavaaituskartta on 1:100. Yleiskarttana käytetään A. Vikkulan yleiskarttaa 1:2000 vuodelta 1982.

PUNAMULTAHAUTA

Tasossa 1/2 tuli esille nokimaaläikkä, jonka koko oli 90 x 80 cm. Sen koillispuolella oli punaiseksi palanutta hiekkaa ja likamaata olevat läikät ja muualla kaivaustasossa palanutta hiekkaa.

Tasossa 1 nokimaaläikkä näkyi hyvin säännöllisen muotoisena, lähes pyöreänä. Sen koko oli 60 x 65 cm. Tämän ympärillä oli likamaata ja palomaata. Muuten tässä kaivaustasossa oli nähtävissä vaalean likamaan ja palomaan sekoitetta. Tässä tasossa 1 oli runsaasti pienhköjä kiviä (suurin kivistä oli 20 x 11 cm, mutta yleensä ne olivat noin 5 x 5 cm).

Tasoon 1 1/2 edettäessä nokimaaläikkä oli muuttunut muodoltaan soikeaksi ja kooltaan 50 x 35 cm olevaksi. Tässä tasossa tuli esiin myös ensimmäisen kerran punamultaa. Sitä oli 110 x 60 cm suuruisella alueella. Punamultakohta oli hyvin selvärajainen ja väriltään voimakkaan tummanpunainen. Tässä tasossa 1 1/2 oli runsaasti kiviä. Näistä muutamat suurimmat muodostivat kivirakennelman, jonka koko oli 1,7 x 1,0 m. Suurin tämän kivirakennelman kivistä oli 25 x 27 cm ja pienin 15 x 13 cm. Sen suunta oli luode - kaakko. Nokimaaläikkä jäi selvästi kivien muodostaman reunuksen keskelle.

Tämän kivirakennelman ympäristössäkin oli runsaasti pieniä ja jokunen suurempikin kivi, mutta ne eivät muodostaneet mitään rakennelmaa.

Tässä tasossa esiintyy jo vaaleanruskeaa, puhdasta hiekkaa.

Tasossa 2 punamultaläikkä oli pitkänsoikea ja kooltaan 120 x 50 cm. Punamulta oli väriltään hyvin tummaa ja sen rajat olivat erittäin selvästi nähtävissä. Punamultaläikkä oli länsiluode - itäkaakko suuntainen.

Tasossa 2 kivirakennelmasta oli jäljellä 6 kiveä, jotka olivat luode -

kaakko -suuntaisesti. Rakennelman suuruus oli 1,3 x 1,0 m. Eri puolilla ruutua esiintyi myös joitakin pienehköjä kiviä.

Lisäksi osittain punamultaläikän ja osittain vieressä olleen likamaaläikän kohdalla oli pienehköistä kivistä muodostunut kivirykelmä. Muodoltaan se oli pyöreähkö ja kooltaan noin 40 x 40 cm. Kivet olivat hyvin tiheässä rykelmässä.

Suurin osa ruutua oli vaaleanruskeaa, puhdasta hiekkaa. Vaaleaa likamaata oli kahtena läikkänä. Lisäksi oli edellisessä tasossa nokimana olleen läikän kohdalla palanutta hiekkaa.

Tasossa 2 1/2 suurin osa kivistä oli jo poissa. Punamultaa oli 110 x 60 cm suuruisella alueella. Muuten koko ruutu oli yhtä likamaaläikkää (koko 40 x 50 cm) lukuunottamatta puhdasta, vaaleaa hiekkaa.

Tasoon 3 tultaessa punamultaläikän suunta oli muuttunut länsilounas - itäkoillinen -suuntaiseksi. Kooltaan se oli 80 x 50 cm. Tasossa oli kymmenkunta suuremmanpuoleista kiveä (kooltaan noin 10 x 15 cm - 30 x 30 cm), mutta niiden ei voinut havaita muodostaneen mitään rakennelmaa. Punamultaa ja pientä likamaaläikkää lukuunottamatta koko ruutu oli puhdasta, vaaleaa hiekkaa.

Tasoon 3 1/2 tultaessa oli punamulta-alue pienentynyt 60 x 25 cm olevaksi läikäksi. Lisäksi punamultaa esiintyi pieninä yksittäisinä läikkinä 90 x 40 cm olleella alueella. Punamullan väri oli myös vaalentunut.

Tasossa 4 punamultaa esiintyi enää vain 35 x 45 cm suuruisella alueella ja joinakin pieninä läikkinä tuon alueen ympäristössä. Punamulta oli vaalentunut edellisestä tasosta ja sen rajat tulleet epämääräisemmiksi. Muuten ruutu oli puhdasta, vaaleaa hiekkaa.

Tasossa 4 1/2 punamultaa oli jäljellä 40 x 20 cm olleella alueella. Väriltään se oli vaalentunutta edelleen edelliseen tasoon verrattuna. Muu osa kaivettua ruutua oli puhdasta, vaaleaa hiekkaa.

LÖYDÖT

Koristeltu saviastin reunapala	1 kpl
Koristelematon saviastianpala	32 "
Kaavin, porfyriittiä	1 "
Kivilaji-iskos	11 "
Kvartsi-iskos	35 "

Irtolöydöt

Saviastianpala, asbestisekoitteinen	1 kpl
Palamattomia, punamullan värjäämiä ihmisen luita	21,7 g

Löytöjä tuli esille tasoista 1/2 - 4 1/2. Runsaimmin niitä tuli tasoista 1 1/2 - 2 ja 3 - 3 1/2. Löydöistä suurin osa oli kvartsi-iskoksia ja saviastianpaloja. Saviastianpaloista yksi oli koristeltu reunapala. Se tuli tasosta 3, kivrakennelman sisäpuolelta, punamultaläikän reunasta ja on Pyheensillan asteen keramiikkaa.

Irtolöytöinä tuli asbestisekoitteinen saviastianpala ja palamattomia, punamullan värjäämiä ihmisen luita (Tarja Vormisto, suullinen tieto). Ne tulivat punamultaläikän kohdalta hiekkakuopan reunalta. Koska luut olivat punamullan värjäämiä, niiden voi katsoa olevan peräisin punamultaläikästä.

YHTEENVETO

Tutkittu punamultahauta oli osittain tuhottu, joten sen koosta ja tarkasta rakenteesta ei näin ollen voi olla varma.

Jäljellä olleen, tutkitun osan perusteella voi kuitenkin päätellä, että hauta on tehty asuinpaikkakerrokseen. Tästä on todisteena haudan ympärillä ollut kulttuurimaakerros ja löytyneet kivilaji- ja kvartsi-iskokset sekä saviastianpalat, jotka ovat tyypillisiä asuinpaikkakerroksen löytöjä.

Haudan reunoilla on ollut suurehkoja kiviä. Hauta on ollut luode - kaakko -suuntainen. Hautaan kuuluva punamulta oli taasen nähtävissä länsiluode - itäkaakko -suuntaisena läikkänä. Punamultaa oli 30 cm paksuudelta.

Hautarakennelman päällä, kivien muodostaman reunarakennelman sisäpuolella oli tasoissa $1/2 - 1 \frac{1}{2}$ nähtävissä nokimaata, joka viittasi tulenpitoon haudalla.

Löytyneen saviastian reunapalan johdosta punamultahautaa voi pitää Pyheensillan asteeseen ajoittuvana.

Kaivettu ruutu peitettiin tutkimuksen päätyttyä.

LUETTELO KARTOISTA

	sivu
Kopio peruskartasta	14
Kopio A. Vikkulan yleiskartasta	16
Pinta- ja pohjavaaituskartta	17
Yksityiskohtakarttoja tasoista 1/2 - 4 1/2	18 - 26 <i>13</i>

NEGATIIVILUETTELO

- 58078 Punamultaläikkä sorakuopan reunassa.
Kuvattu lännestä.
- 58079 Punamultaläikkä sorakuopan reunassa.
Kuvattu lännestä.
- 58080 Punamultaläikkä sorakuopan reunassa.
Kuvattu lännestä.
- 58081 Punamultaläikkä sorakuopan reunassa.
Kuvattu lännestä.
- 58082 Punamultaläikkä sorakuopan reunassa.
Kuvattu lännestä.
- 58083 Punamultahauta tasossa $\frac{1}{2}/5$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58084 Punamultahauta tasossa $1/10$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58085 Punamultahauta tasossa $1 \frac{1}{2}/15$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58086 Punamultahauta tasossa $1 \frac{1}{2}/15$ cm.
Kuvattu kaakosta.
- 58087 Punamultahauta tasossa $2/20$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58088 Punamultahauta tasossa $2/20$ cm.
Kuvattu lounaasta.
- 58089 Punamultahauta tasossa $2/20$ cm.
Kuvattu koillisesta.
- 58090 Punamultahauta tasossa $2/20$ cm.
Kuvattu koillisesta.
- 58091 Punamultahauta tasossa $2/20$ cm.
Kuvattu etelästä.

- 58092 Punamultahauta tasossa $2\frac{1}{2}/25$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58093 Punamultahauta tasossa $2\frac{1}{2}/25$ cm.
Kuvattu etelästä.
- 58094 Punamultahauta tasossa $3/30$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58095 Punamultahauta tasossa $3/30$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58096 Punamultahauta tasossa $3/30$ cm.
Kuvattu etelästä.
- 58097 Punamultahauta tasossa $3\frac{1}{2}/35$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58098 Punamultahauta tasossa $3\frac{1}{2}/35$ cm.
Kuvattu etelästä.
- 58099 Punamultahauta tasossa $4/40$ cm.
Kuvattu idästä.
- 58100 Punamultahauta tasossa $4\frac{1}{2}/45$ cm.
Kuvattu idästä.

LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA

- 7253 Punamultahaudan pää sorakuopan reunassa kesä-
kuussa 1983. Kuvattu lännestä.
- 7254 Punamultahaudan pää sorakuopan reunassa kesä-
kuussa 1983. Kuvattu lännestä.
- 7255 Punamultahaudan pää sorakuopan reunassa elokuussa
1983. Hautaa on koverrettu. Kuvattu lännestä.
- 7256 Punamultahauta tasossa $\frac{1}{2}/5$ cm.
Kuvattu idästä.
- 7257 Punamultahauta tasossa $1/10$ cm.
Kuvattu idästä.
- 7258 Punamultahauta tasossa $1 \frac{1}{2}/15$ cm.
Kuvattu idästä.
- 7259 Punamultahauta tasossa $1 \frac{1}{2}/15$ cm.
Kuvattu etelä-lounaasta.
- 7260 Punamultahauta tasossa $2/20$ cm.
Kiveys näkyvissä. Kuvattu kaakosta.
- 7261 Punamultahauta tasossa $2/20$ cm.
Kuvattu idästä.
- 7262 Punamultahauta tasossa $2 \frac{1}{2}/25$ cm.
Kuvattu idästä.
- 7263 Punamultahauta tasossa $2 \frac{1}{2}/25$ cm.
Kuvattu itä-kaakosta.
- 7264 Punamultahauta tasossa $2 \frac{1}{2}/25$ cm.
Kuvattu kaakosta.
- 7265 Punamultahauta tasossa $3 \frac{1}{2}/35$ cm.
Kuvattu idästä.
- 7266 Punamultahauta pohjaan kaivettuna,
taso $4 \frac{1}{2}/45$ cm. Kuvattu idästä.

HARJAVALTA HIITTENHARJU 1983

Kopio peruskartasta 1134 09 PEIPOHJA

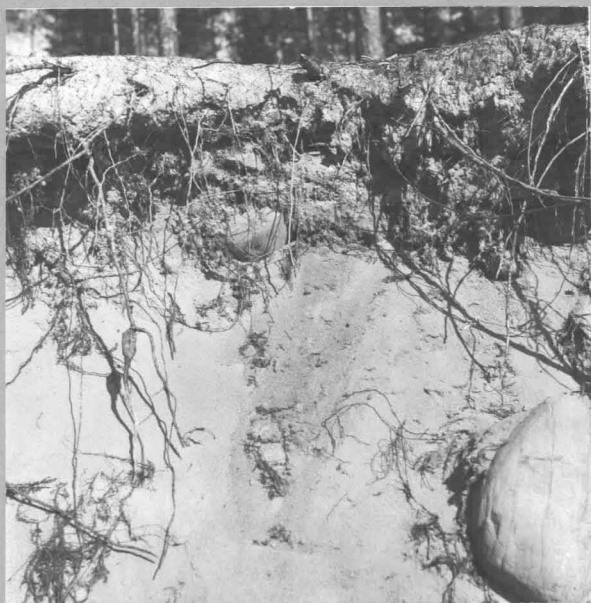
● punamultahaudan koordinaatit: x= 6799 84
 y= 561 04
 z= n. 39,25 mpy

painettu 1978 Helsingissä

N:o 1134 09

HARJAVALTA HIITTENHARJU

f. 58078 punamultaläikkä sorakuopan
reunassa, lännestä

f. 58086 punamultahauta tasossa 1½
= 15cm, kaakosta

f. 58089 punamultahauta tasossa 2
= 20 cm, koillisesta

f. 58094 punamultahauta tasossa 3
= 30 cm, idästä

HARJAVALTA HIITTENHARJU

H. TASKINEN 1983

pinta- ja pohjavaaituskartta punamulta-
haudasta

kp = 152 = 39,29 m y. mp.

mk 1:100

—|—|—| 2m

pintavaaituskartta

— 156	156 —
156	
— 155	155 —

pohjavaaituskartta

— 219	209 —
221	215 211
	206
— 202	202 —